

K R I T I K A I B I B L I O G R A F I J A

LYDIA BAUMBACH, *Studies in Mycenaean Inscriptions and Dialect*. A complete Bibliography and Index incorporating the contents of Volumes I—X published between 1956 and 1965 by the Institute of Classical Studies of the University of London compiled by... Roma, Edizioni dell'Ateneo, 1968 (Incunabula Graeca vol. XX), стр. 331, голем 8°.

Прикажуваната книга е всушност една компилација на 10-те томови од „*Studies in Mycenaean Inscriptions and Dialect*“ (= SMID во натамошниот текст) што ги издава лондонскиот Институт за класични студии под редакција на М. Вентрис, Ј. Р. Палмер, Ц. Чадвик и Ј. Ц. Д. Ричардсон. Таа има Предговор (Preface) на 3 неполни страни (стр. 5—7), во кој авторката ја спомнува потребата од ваква библиографија и од индекс на објавени дела од областа на микенологијата. Бидејќи во нашево списание доднес не беше даден ни еден приказ на SMID, ова ќе биде наедно и критички осврт на SMID а не само приказ на горната книга од Лидија Баумбах.

Одговарајќи на сугестијата од М. Lejeune, британските членови на микенолошкиот Колоквиј во Gif-sur-Ivette, М. Вентрис, Ј. Палмер и Ц. Чадвик, го изработија во 1956. I-от том на двојната библиографија под наслов „*Studies in Mycenaean Inscriptions and dialect*“. Нејзиниот план го состави М. Вентрис: тој опфаќаше Библиографија, Индекс на зборови со кратки белешки за предложените толкувања, Индекс на топоними (од II. број обата индекса се соединети во еден), Список на плочки детаљно проучени и Предметен регистар. Во I-от број беше вклучен и материјалот од „*Documents in Mycenaean Greek*“, што тогаш се наоѓаше во печат. Објавувањето во форма на дактилографски умножен ракопис беше преземено од Институтот за класични студии на Универзитетот во Лондон.

По смртта на М. Вентрис, следните броеви беа приготвувани од Ј. Р. Палмер и Ц. Чадвик, на кои од 1958. им се придружи и Ј. Ц. Д. Ричардсон, кој го координираше и организираше изработувањето на индексите. Во составувањето индексот за дела од словенските јазици им помагал Р. Браунинг. — Од II-от број и натамо одделниот индекс на топоними беше напуштен и белешките за месните имиња беа внесени во општиот индекс; оваа пракса е спроведена и во прикажуваната книга на Ј. Баумбах. Толкувањата на личните имиња по правило не беа вклучени поради нивниот голем број и „високо спекулативната природа“ на повеќето толкувања.

Авторката нагласува дека не било секогаш возможно да се комбинираат индексите од 10-те одделни томови на SMID, та морала да внесува извесни помали промени заради еднообразност и подобра поврзаност. Толкувањата биле групирани колку е возможно подобро за да се добие подоследна слика појдувајќи секогаш од хронолошкиот ред. Промените во системот на транскрипција биле извршени во согласност со договорот во Wingspread, модифициран со одлуките на Колоквијот во Кембриџ од 1965. година.

Типографските тешкотии ја попречиле употребата на грчкото писмо во оригиналните индекси, та зборовите биле предавани со латиница. Во книгата се покажало дека нема причина да се продолжи тоа, па зборовите што се познати од историскиот грчки биле предадени во нивната автентична форма. Но и тука немало секогаш услови за предавање на реконструирани микенски форми со

грчко писмо: лабиовеларите, на пр., задавале сериозни тешкотии, па и аспирираните и долгите вокали што биле различно предавани. Затоа и тука се činelo поарно да се продолжи со употребата на латиницата и кај овие зборови, со мала модификација на формата употребена кај авторот. Лидија Баумбах се извиува ако има понекаде погрешно претставување на авторовата мисла, што можело да настае од спомнатата пракса; но читателот се потсетува дека ова е „в о д и ч“ а не замена за вопросната литература.

Еден помал број зборови биле изоставени главно онде кај што информациите биле застарени. Ова се однесува пред сè на новите читања на зборови од ново публикувани текстови.

Авторката нагласува дека книгава не е речник ами индекс на толкувања; затоа во неа се наоѓаат само такви зборови и онакви толкувања какви што биле во 10-те томови на SMID а за натамошни информации читателот се упатува на речникот на Ана Морпурго.

Прикажуваната книга ги содржи овие делови: 1. Список на скратеници (стр. 9—10), кај што спомнува дека скратените наслови на списанија биле дадени според праксата на *L'Année Philologique*, со исклучок на четири (*AJP* = *American Journal of Philology*, Baltimore. — *BSA* = *Annual of the British School at Athens*, London. — *Iris* = *Ἴρις* (news sheet of the Classical Association of Victoria, Australia, Melbourne). — *TAPA* = *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, New York); 2. Index A на книги (стр. 18—14) и статии (стр. 15—125) — книгите-прирачници беа дадени со скратеници на насловот на книгата, а статиите со скратеници-монограми на авторовото име и редниот број на цитираната статија средени по азбучен ред на името одн. презимето и по хронолошки ред на авторовите дела; 3. Index B, кој е поправо речник на зборови и топоними средени по азбучен ред; овој е, природно, и најголемиот дел на книгата (стр. 129—260), зашто тука се наоѓаат транскрипциите и толкувањата на микенските зборови и топоними; потоа следува Index C (стр. 263—282) на плочките подробно проучени, и тоа прво на кноските (стр. 263—270), па на пилските (стр. 271—281), потем на плочките од Микена (стр. 281—282) и до крајот на стр. 282 и онде од Теба и други („Varia“); од стр. 285—323 е Index D, кој е всушност предметен регистар со 20 поднаслови, како што се 1) Преглед на методите на дешифрирањето, 2) Предлози на нови или модифицирани фонетски вредности, 3) Идеограми итн. итн. Од стр. 324—329 е Indexот на сигли, а на стр. 330/1 е Содржината.

Авторката на оваа компилација се трудела да даде што поарен приказ на целата микенолошка библиографија објавена во првите десет броеви на SMID, на сè она што се содржи во нив, а не и на она што го нема во SMID. А многу интересни предлози, резултати и сугестии беа за жал пропуштени и останаа незабележени во броевите на SMID, така што некои микенолози можат подоцна да доаѓаат до истите решенија без да знаат дека некој веќе дошол пред нив на таа идеја или до истото решение. Но, авторката не може да биде виновна за она што го нема во SMID, таа може да биде одговорна само за она што го пропуштила од SMID или што не го пронела верно од SMID. Самата идеја да се собере во една книга сето она што е забележано за првите десет години во броевите на SMID е добра и една ваква работа полезна е од повеќе причини. Меѓутоа, не можеме да останеме индиферентни кон фактот дека во SMID има доста пропусти кои до денес не се пополнети. Мораме да забележиме дека речникот на Ана Морпурго во тој поглед е многу пополни и пообјективен, дека иако е замислен како речник, тој сепак содржи многу повеќе објективно прикажана библиографија.

Но, за да не останат горниве мои зборови без никакво образложение, ќе ги илустрирам со неколку примери: 1) под зборот *ai-te-re* стои дословно следното: „nom. plur., name of a class or trade: 'inlayer' cf. a-ja-me-na Docs.: — *a iteres* 'inlayers' (I) LP 45.403; *arteres* 'ajusteurs' ML 5.45; — JC formerly read *du-te-re*." Иако е зборот всушност идентифициран уште во Docs. (веројатно од пок. М. Вентрис, зашто *IJ. Чадвик* онде читал *du-te-re*), а првото решение на М. Лежен било = *arteres*, сепак истиов Лежен во 1960 (ML

30.18) дошол до сигурната идентификација на a i t e r e = $\alpha\iota\tau\eta\rho\epsilon\varsigma$ (без прашалник!) како помет *agentis* од глаголот * $\alpha\iota\tau\eta\mu\iota$ (кој е всушност документиран кај Хомер во неговата медијална форма $\alpha\iota\tau\eta\mu\iota$ през. осн. изведена од глаголската $\alpha\iota\tau\eta$ -со суфиксот - $\mu\iota$), т. е. цели три години пред Л. Палмер, кој, впрочем, ни во 1963. не ја согледал врската на микенскиот збор со хомер. $\alpha\iota\tau\eta\mu\iota$. Навистина, тука не е виновна Л. Баумбах, зашто не можела во SMID да го најде ова решение на М. Лежен, ами само она од 1956. (= *argeres*), иако врската на a i t e r e со a-j-a-m-e-n-o/a била согледана уште од М. Вентрис во D o c s. Тоа истото вреди и за зборот a-j-a-m-e-n-a.

2) Под зборот o-d-a-a₂ покрај предлогот *h o d e a r* 'thus now' D o c s. и *h o d a-a* <**h o d e-h a* 'item' CM 1. 116 (т. е. Челестина Милани од 1958.) го цитира мојот предлог се следните зборови „'lot' MDP 1.400" (од 1955. одн. 1956.), а нигде не е спомнат А. Фурумарк кога што го цитирав на спомнатото место. Се разбира дека и тука не е виновна Л. Баумбах, ами авторите на SMID.

3) Под зборот p-a-k-i-j-a-n-i-j-o-i стои дословно ова: „among the Pakijans EB 5.47; — P a k i j a n i o i (h) i 'to the Pakijanian (gods)' LP MLS 15. i.58; possibly dual LP 45.441". Го нема нигде нашиот предлог-решение за еден празник ($\tau\acute{\alpha}$ $\Sigma\phi\alpha\gamma\acute{\iota}\alpha\nu\iota\alpha$) од којшто спомнатата форма е датив и според кој бил наречен и месецот $\Sigma\phi\alpha\gamma\acute{\iota}\alpha\nu\iota\omicron\varsigma$ (сп. го изразот p-a-k-i-j-a-n-i-j-o-i-o m-e-n-o = $\Sigma\phi\alpha\gamma\acute{\iota}\alpha\nu\iota\omicron\tau\omicron$ *μηνός* „во месецот Сфагијаниј" 11). Но и тука вината не е кај авторката на книгата, ами кај редакторите на SMID, кај што е ова решение останато незабележано.

Па сепак има и пропусти што се должат на авторката Л. Баумбах. Тука пред сè треба да забележиме дека од прикажуваната компилација не може да се види во кој од броевите на SMID се наоѓаат белешките за поодделни решенија и сугестии, а тоа можеше да се направи лесно без големо обременување на книгата, ако се ставеше зад секој предлог покрај сиглата на авторот и бројот на SMID (во заграда со римски број). Со тоа многу ќе се олеснеше проверката. Има се разбира и некои мали грешки што можеле и да се избегнат а што со наоѓаат овде-онде во книгата.

Еве на пр. една мала грешка што личи на дезинформација, а можела да се избегне при повнимателно пренесување на материјалот од SMID. Под зборот k-o-t-e-r-i-j-a (стр. 182) во 4—5. ред се вели дословно ова: „derivative of, $\chi\acute{\upsilon}\tau\rho\alpha$ (?) CM 3.401; MDP 2.240; — as alternative cf. $\kappa\omicron\tau\acute{\upsilon}\lambda\epsilon\alpha$ (= $\kappa\omicron\tau\acute{\upsilon}\lambda\alpha\iota$) CM 3.401". Да го провереше ова уште еднаш со соодветниот број од SMID (V за 1959.), ќе видеше дека MDP го поврзал со *khutria* а не со *khutra*, а дека последново е алтернативниот предлог на Челестина Милани.

Еве пример и за една мала методска грешка: На стр. 189 под зборот m-e-s-a-n-a наместо веднаш да упати на m-e-s-a-t-o (v. *Morpurgo, Lexicon, s v.*), таа цитира „place-name, *M e s s a n a* VG 3; f. i. (= *falsa lectio*) for *m e s a-t-o*", а нема во нејзиниот список на микенските зборови нигде *m e s a-t-o*. Би можеле, вистина, и тука да ја оправдаме авторката Баумбах, зашто во истиот број на SMID (I од 1955.) го нема зборот *m e s a-t-o*, а во следниот (№II од 1966.) под зборот *m e s a-t-o* стои само идентификацијата *m e s (s) a t o s m a s c . ?* без ознака на авторот. Но, од друга страна, зборот *m e s a-n-a* уште во првиот број на SMID е означен како погрешно читање нам. *m e s a-t-o*, а во вториот број стои „*m e-s-a-t-o m e s (s) a t o s m a s c . ?*" така што грешката овде не е кај редакторите на SMID туку кај авторката на компилацијата Лидија Баумбах.

Книгата на Лидија Баумбах, иако не може во сè да ги замени SMID, поради спомнатите причини и пропусти, сепак претставува еден практичен прирачник за секого, особено за новите микенолози чиј број постојано расте и кои не можат лесно да ги најдат сите броеви на SMID. Да се надеваме дека авторката или некој друг од помладите микенолози ќе се нафати еден ден и со задачата да ни изработи една слична библиографија и за оние разни сугестии, предлози и решенија што не биле досега удостоени да влезат во страниците на SMID.